

Länsstyrelsen Västernorrland, Beredningssekretariatet för vattenförvaltning

HANDLEDNING OM VATTENRÅD

Foto: Oskar Norrgrann

Länsstyrelsen Västernorrland, Beredningssekretariatet för vattenförvaltning

HANDLEDNING OM VATTENRÅD

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTERNORRLAND

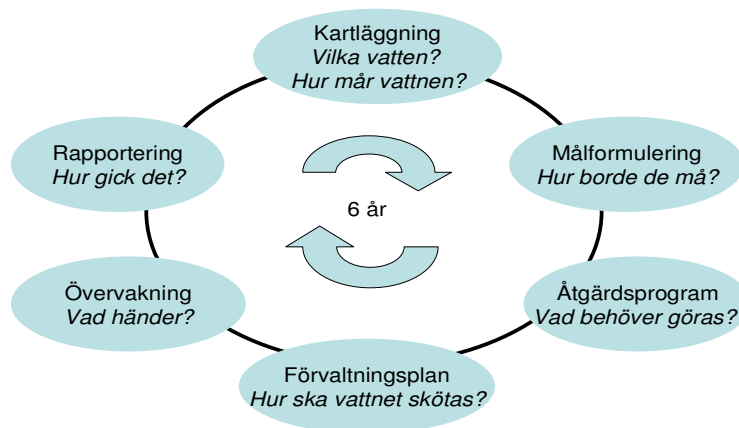
Mot ett nytt synsätt

I Sverige finns en lång tradition av vattenvård. Vattenförvaltningsförordningen (SFS 2004:660), vilken omsätter EU:s vattendirektiv till svensk lagstiftning, innebär delvis en ny syn på vattenvård.

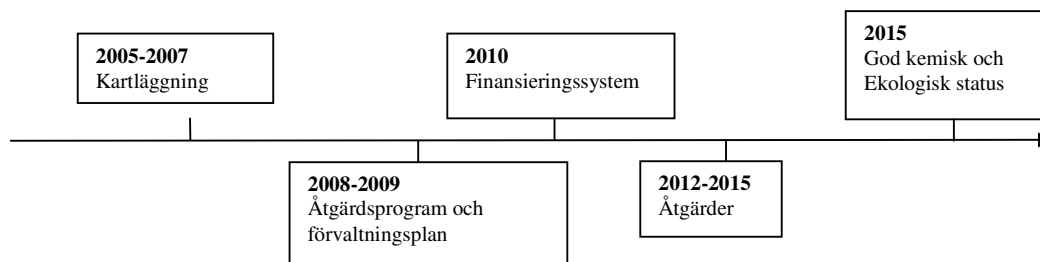
Den nya synen innebär ökade krav, dels genom att målen har höjts och dels genom att förvaltningen av vatten ska ske i samverkan med alla berörda aktörer.

Målet är att allt vatten, grund-, inlands- och kustvatten, ska uppnå god vattenstatus senast år 2015 och att vattenförsörjningen ska vara långsiktigt tryggad. En stor förändring är att förvaltningen av våra vatten ska utgå från vattnets naturliga avgränsningar, avrinningsområden, och då behöver myndigheter och andra aktörer samverka över kommun- och länsgränser för att uppnå en helhetssyn. Alla parter med intressen i vattenfrågor ska ges möjlighet att delta i en samverkansprocess där man tar fram underlag till de beslut som vattendelegationen¹ ska fatta.

Det nya arbetet med förvaltningen av våra vatten är indelat i ett antal delmoment som återkommer i sexårsperioder. Samtliga dessa delmoment ska föregås av en samverkansprocess mellan myndigheter, aktörer och allmänhet.

Figur 1. Vattenförvaltningsprocessen innehåller moment som återkommer i 6-årsperioder. I alla dessa delar är samverkan mellan myndigheter och aktörer avgörande för att nå samsyn och långsiktighet.

Figur 2. Tidplan för vattenförvaltningsarbetet.

¹ Vattendelegationen fungerar som en styrelse för Vattenmyndigheten och har till uppgift att fatta beslut inom Vattenmyndighetens ansvarsområde. Sverige är indelat i fem distrikt med en vattenmyndighet i varje distrikt. Vattenmyndigheterna har det övergripande ansvaret att se till att EU:s vattendirektiv införs i Sverige.

Samverkan – en unik möjlighet!

För att uppnå en dialog och ett samarbete mellan berörda parter/intressenter har vattenmyndigheterna föreslagit att samverkansgrupper, så kallade vattenråd, bildas inom kustområden och avrinningsområden.

Vattenråden ger en unik möjlighet att påverka vattenförvaltningens inriktning samt att bidra till en bättre vattenmiljö. Men tänk på att tåget går – med eller utan din organisations medverkan.

Vattenrådets roll i samverkansprocessen

Den nya vattenförvaltningen ger stora möjligheter att tillsammans arbeta för en bättre förvaltning av gemensamma resurser. Alla vattenintressenter gynnas i längden av att föra en dialog om hur resurserna skall användas och av att hitta långsiktiga lösningar.

Ett vattenråd är ett rådgivande organ som består av olika intressenter/aktörer inom ett område. Att delta i samverkan i ett vattenråd betyder att man deltar i arbetet med att ta fram förslag och underlag till beslut och lämnar synpunkter inom arbetet med förvaltningen av vattenresurser. Rent praktiskt innebär det att man tar ställning till samma frågor som vattenmyndigheten och länsstyrelserna. Samverkansarbetet är därmed ett gemensamt arbete för att nå fram till långsiktiga lösningar på förvaltningen av områdets vattentillgångar. Vattenrådet tar däremot inte över några beslutsbefogenheter från myndigheterna.

Vattenrådets viktigaste roll är att medverka till att ta fram väl förankrade besluts- och samrådsunderlag. I samverkansprocessen får vattenrådet en möjlighet att på ett tidigt stadium påverka ”slutprodukten”. Ett förslag som har passerat ett vattenråd har särskild tyngd inför att beslut ska tas av vattendelegationen, eftersom berörda intressen har beaktats och förslaget kan anses vara förankrat i avrinningsområdet.

Samverkan och samråd

Samverkan är en ständig process som innebär att följa med i diskussioner, komma med förslag, påpeka egna behov och vara lyhörd för andras synpunkter. Intressenter och aktörer deltar i utveckling och utformning av material, ges tillfälle att kommentera, diskutera, bidra med förslag samt kunskap och på detta sätt aktivt påverka utformningen av förvaltningsarbetet.

Samråd är slutfasen av samverkansprocessen och är en lagstadgad skyldighet för Vattenmyndigheten att redovisa underlag och förslag till beslut för dem som berörs. Samråd innebär en sista möjlighet för alla berörda att komma med synpunkter innan beslut fattas. Samråd regleras av ”vattenförvaltningsförordningen” (SFS 2004:660) och enligt denna ska samråd ske inför större frågor som åtgärdsprogram, förvaltningsplan och kvalitetskrav.

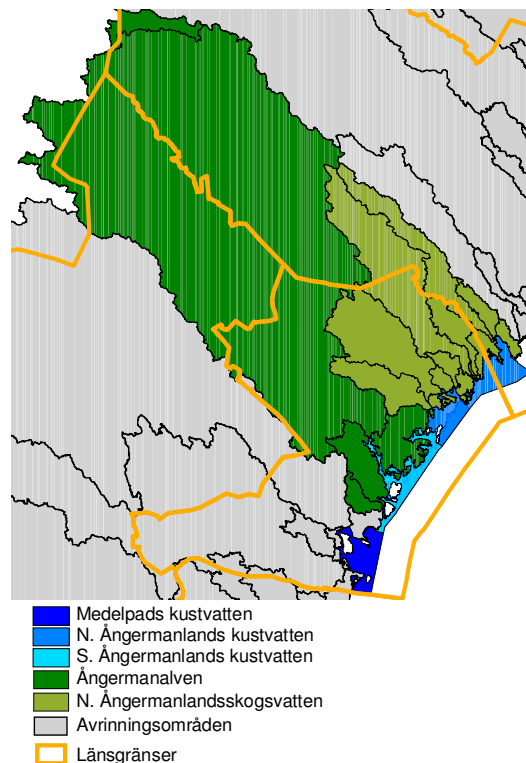
Länsstyrelsens och vattenmyndighetens roll

Vattenmyndigheten har det övergripande samverkansansvaret inom Bottenhavets vattendistrikt (figur 3). Länsstyrelsen i Västernorrlands län har samverkansansvar för fem s.k. delområden inom Bottenhavets vattendistrikt. Delområdena är Ångermanälven, Norra Ångermanlands skogsvattendrag, Medelpads-, Södra Ångermanlands- och Norra Ångermanlands kustvatten (figur 4). Inom dessa delområden ska länsstyrelsen ta fram förslag på övervakningsprogram, åtgärdsprogram, förvaltningsplan m.m. i samverkan med berörda aktörer, bl.a. vattenråden. Länsstyrelsen sammanställer de framtagna förslagen och överlämnar dem till vattenmyndigheten. Vattenmyndigheten sammanställer sedan förslagen för hela vattendistriktet och initierar samråd. Vattendelegationen fungerar som en styrelse för Vattenmyndigheten. Efter att samrådsutlåtanden behandlats av vattenmyndigheten fattar vattendelegationen beslut om planer, program m.m.

Länsstyrelserna kan erbjuda stöd till vattenråden när det gäller fackkompetens, informationsmaterial och dataunderlag. Både inför bildande av vattenråd och i det kontinuerliga samverkansarbetet är länsstyrelsen den naturliga kontakten.

Figur 3. Sveriges fem vattendistrikt.

Figur 4. Delområden som Länsstyrelsen i Västernorrlands län har samverkansansvar för.

Kommunens roll i samverkansprocessen

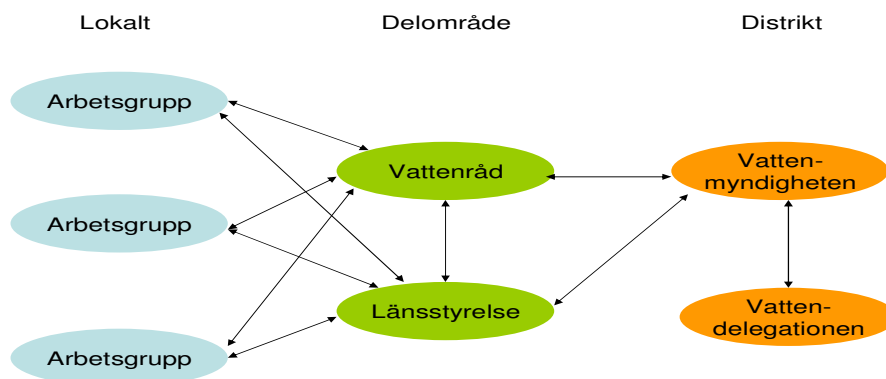
Precis som vattenmyndigheten och länsstyrelsen ska kommunen förse vattenråden med underlagsmaterial samt information. Kommunen har dessutom ett samverkansansvar för användning samt planering av mark och vatten gentemot allmänna och enskilda intressen enligt Plan- och Bygglagen (SFS 1987:10).

Vattenrådets sammansättning

En av de viktigaste förutsättningarna för ett fungerande vattenråd är att sammansättningen speglar de intressen som finns i området. Om arbetet i ett vattenråd ska bli effektivt bör antalet deltagare begränsas. Det kan t.ex. vara organiserat som en vattenvårdsförening, med många medlemmar och en styrelse. De som har ett påverkansansvar eller som på annat sätt är beroende av vattnets status är naturligtvis viktigast, men även andra aktörer bör beredas möjlighet att delta. Aktörer med likartade intressen bör kunna representera varandra. För att uppnå en lokal förankring och en ökad delaktighet kan vattenrådet verka för att det bildas arbetsgrupper/referensgrupper inom området. Dessa arbetsgrupper kan bildas utifrån ett mindre avrinningsområde eller ett intresseområde som t.ex. fiskefrågor (figur 5).

För att en samverkansgrupp ska få rollen av ett vattenråd i samverkansarbetet ställer Länsstyrelsen Västernorrland följande krav:

- Att de viktigaste aktörerna med påverkansansvar eller som på annat sätt är beroende av vattnets status bereds möjlighet att delta.
- Att sammansättningen av intressenter/aktörer speglar områdets karaktär.
- Att representanter från de frivilliga natur- och friluftslivsorganisationerna bereds möjlighet att delta.
- Att det allmänna intresset kan anses som företrätt via kommuner eller på annat sätt.

Figur 5. Exempel på hur samverkansprocessen kan organiseras i ett delområde. Ett vattenråd kan bildas, vars sammansättning speglar olika intressen inom området. Vattenrådet behandlar övergripande frågor. För behandling av lokala frågor eller inom ett mindre område/avrinningsområde bildas lokala arbetsgrupper, i fall det inte finns etablerade intressegrupper. Vattenrådet har en nära dialog med länsstyrelsen. Vattenmyndigheten har det övergripande samverkansansvaret. Vattendelegationen beslutar om planer m.m.

Vattenrådets och lokala arbetsgruppers deltagande i praktiken

Vattenrådets och lokala arbetsgruppers deltagande i samverkansarbetet kan variera, dels beroende på de behov som finns i området, dels beroende på hur mycket man kan och vill engagera sig i vattenförvaltningsprocessen. Ett stort engagemang innebär att man på ett tidigt stadium kan få gehör för egna synpunkter i processen. Nedan redovisas några områden där vattenråden och lokala arbetsgrupper spelar en naturlig roll i vattenförvaltningen.

Kartläggning och analys

- Göra en rättvisande beskrivning av vattnens status/tillstånd
- Ta fram förslag på miljökvalitetsnormer (kvalitetskrav)
- Identifiera viktiga påverkansfaktorer
- Bidra till en konkret bild av den samhällsekonomiska utvecklingen

Miljöövervakning

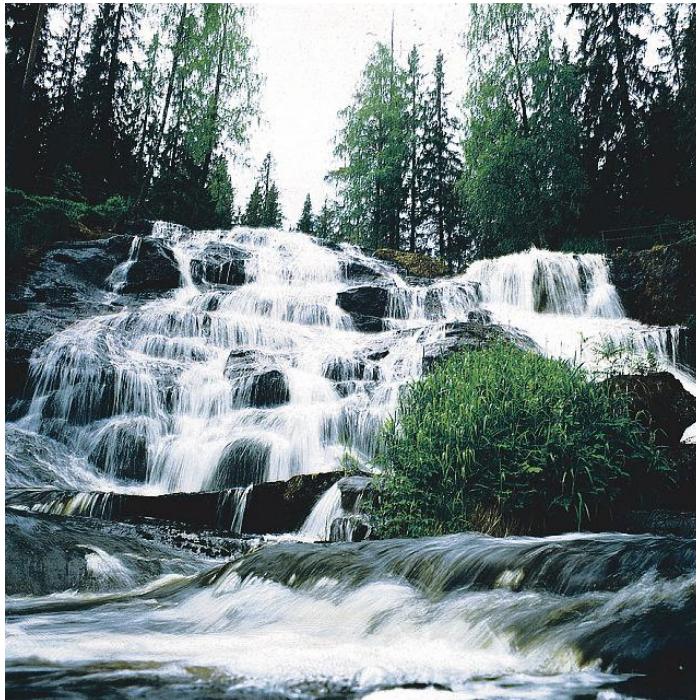
- Förbättra övervakningsprogrammen
- Komplettera övervakningen

Åtgärdsprogram

- Medverka till realistiska åtgärdsförslag
- Hitta kostnadseffektiva lösningar

Kommunikation

- Fånga upp idéer på det lokala planet
- Förankra förslag och arbeta för lokal enighet
- Initiera lokala arbetsgrupper
- Sprida information

Västanåfallet. Foto: Örjan Leek.

Länsstyrelsen Västernorrland, Beredningssekretariatet för vattenförvaltning

HANDLEDNING OM VATTENRÅD

Fem fördelar med vattenråd

- Helhetsperspektiv på vattenresurser
- Aktörer och myndigheter lär av varandra
- Rätt åtgärder på rätt plats
- Bättre lokal förankring innan beslut
- Möjlighet att påverka innan beslut tas

